

ŠVIETIMO PAGALBA MOKYKLOSE

2026 m. liepos 13 d.

Nr. VAE-7

SANTRAUKA

Audito svarba

Lietuva siekia tobulinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymo kokybę, laikydamasi lygių galimybių, prieinamumo, švietimo kokybės užtikrinimo principų. Švietimo įstatymas numato, kad mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos. Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigalioję Švietimo įstatymo pakeitimai numato, kad kiekvienam vaikui turi būti sudarytos sąlygos ugdytis kartu su bendraamžiais, užtikrinant įtraukties principą, o mokyklos negali nepagrįstai atsisakyti priimti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių.

Vienas pagrindinių aspektų, leidžiančių specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams sėkmingai integruotis į mokymosi procesą, yra švietimo pagalba, kuri suprantama kaip mokiniams, jų tėvams, mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą. 2025 m. 57,6 tūkst. (12 proc.) visų ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo mokinių turėjo specialiųjų ugdymosi poreikių.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar kiekvienam mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, suteikiama kokybiška švietimo pagalba.

Pagrindiniai audito klausimai – ar užtikrinami pakankami ištekliai švietimo pagalbai teikti visiems mokiniams pagal jų poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių; ar kiekvienam mokiniui užtikrinamas švietimo prieinamumas atsižvelgiant į jo poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

Audito apribojimai – nevertinome švietimo pagalbos aukštojo mokslo įstaigose ir kito neformaliojo švietimo, nes jis tik papildo formalųjį švietimą, kaip numatyta Švietimo įstatymo 15 str. Švietimo pagalba yra specialistų teikiama pagalba mokiniams, jų tėvams

(globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams, leidžianti padidinti švietimo veiksmingumą¹. Šio audito metu vertinome tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams teikiamą švietimo pagalbą. Specialieji ugdymosi poreikiai² – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

Mokiniais laikėme visus asmenis, kurie mokėsi pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ar bendrojo ugdymo programas. Mokyklomis laikėme įstaigas, kuriose ugdoma pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo programas.

Audituojami subjektai – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, kuri formuoja valstybės politiką švietimo, švietimo pagalbos, kvalifikacijų sistemos ir kompetencijų pripažinimo srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą³; Nacionalinė švietimo agentūra, kuri vykdo valstybės švietimo stebėseną, inicijuoja pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programas, sudaro galimybes pedagoginiams darbuotojams tobulinti kvalifikaciją⁴; Lietuvos įtraukties švietime centras, kurio tikslas – stiprinti švietimo sistemos veiksmingumą, padedant švietimo bendruomenei įvairių ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą grįsti įtraukiojo ugdymo kultūra ir praktika⁵.

Duomenis ir informaciją rinkome iš 60 savivaldybių, 102 ugdymo įstaigų (ikimokyklinio, bendrojo ugdymo, profesinio mokymo), 53 pedagoginių psichologinių tarnybų, 44 profesinio mokymo įstaigų, 20 pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų, 13 aukštųjų mokyklų, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Užimtumo tarnybos (1 priedas, 57 psl.).

Audituojamas laikotarpis – 2024–2025 mokslo metai, o siekiant įvertinti tendencijas ir pokyčius, naudoti ankstesnių bei 2026 m. duomenys.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁶. Audito kriterijai, atliktos procedūros ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito kriterijai, atliktos procedūros ir taikyti metodai“ (57 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Daugiau nei 90 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokosi bendrosiose klasėse, tačiau daugiau nei pusei šių mokinių nesuteikiama jų poreikius atitinkanti švietimo pagalba arba ji suteikiama pavėluotai, nes užtrunka poreikių nustatymas ir mokyklose trūksta švietimo pagalbos specialistų.

¹ Švietimo įstatymas, 2 str. 29 d.

² Ten pat, 2 str., 26 d.

³ Vyriausybės 1998-07-21 nutarimu Nr. 914 patvirtinti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nuostatai, 7.1 p.

⁴ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023-04-20 įsakymu Nr. V-573 patvirtinti Nacionalinės švietimo agentūros nuostatai, 9 p.

⁵ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022-10-28 įsakymu Nr. V-1724 patvirtinti Lietuvos įtraukties švietime centro nuostatai, 11 p.

⁶ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/>.

1. Švietimo sistemoje įtvirtintas įtraukusis ugdymas neužtikrina, kad kiekvienas mokinys gautų jam reikalingą pagalbą

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai gali mokytis bendrosiose ar specialiosiose mokyklose

- ✓ Lietuvoje daugiau nei 90 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokosi bendrosiose klasėse ar ikimokyklinio ugdymo grupėse (2024–2025 m. m. 94 proc. (74,8 tūkst.), 2025–2026 m. m. 91 proc.). Atitinkamai per mokslo metus 81 proc. (17 iš 21) ir 90 proc. (19 iš 21) atrinktų savivaldybių buvo patenkinti visi prašymai dėl šių mokinių priėmimo į pageidaujamą ar pagal gyvenamąją vietą jam priklausančią mokyklą. 93 proc. (iš 3 971) apklaustų tėvų nurodė, kad jų vaikai buvo priimti į pasirinktą ar norimą mokyklą. Specialiosiose mokyklose ar bendrojo ugdymo mokyklų specialiosiose klasėse mokėsi 1 proc. (5,2 tūkst.) mokinių, tėvų pasirinkimas į jas leisti vaikus nedidėja. Tai leidžia teigti, kad Lietuvoje yra sudarytos prielaidos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams mokytis įtraukiuoju būdu (1.1 poskyris, 15–18 psl.).
- ✓ Savivaldybių ir mokyklų atstovai įvardijo, kad priimant mokinius pasitaiko atvejų, kai mokykla neturi informacijos apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, todėl negali tinkamai suformuoti klasių ir užtikrinti tolygaus šių mokinių pasiskirstymo. Bendrojo ugdymo klasėje rekomenduojama ugdyti ne daugiau kaip 3 mokinius, turinčius didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, tačiau pasitaiko atvejų, kai jų yra ir 6. Nuo 2026–2027 m. m. tėvų prašymai teikiami per centralizuotą sistemą į 24-ių savivaldybių mokyklas, o nuo 2028 m. planuojama ją taikyti visose valstybės ir savivaldybių mokyklose. Ši platforma galėtų būti naudojama kaip priemonė, leidžianti priėmimo metu tėvams nurodyti, ar vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir koks jų lygis, o mokykloms tai leistų iš anksto susipažinti su šia informacija (1.1 poskyris, 15–18 psl.).

Vėluojantis specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymas stabdo pagalbos mokiniams teikimą, o išskirtiniai gebėjimai dažnai lieka neatpažinti

- ✓ Įtraukiojo ugdymo procesas prasideda nuo svarbaus etapo – laiku įvertinamų mokinio galimybių bei sunkumų ir pagrįstai nustatomų specialiųjų ugdymosi poreikių. Vis dėlto šiame etape susiduriama su kliūtimis:
 - Pedagoginėse psichologinėse tarnybose susidaro specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo laukiančiųjų eilės – 34 proc. (18 iš 53) tarnybų vertinimo reikia laukti 30 d. d. ar ilgiau. Ilgesnei laukimo trukmei įtakos turi didesnis laisvų švietimo pagalbos specialistų pareigybių skaičius: dėl jų trūkumo vienam specialistui tenka didesnis mokinių skaičius, pvz., 2–3 tūkst. Tarnybai vėluojant atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą, neužtikrinama, kad tinkama švietimo pagalba būtų pradėta teikti kuo anksčiau. Tarnybose nustatyti socialinių pedagogų ir psichologų pareigybių normatyvai skiriasi net 4 kartus (atitinkamai 8 ir 2 tūkst. mokinių), o tai neprisideda prie apsirūpinimo specialistais (1.2.1 skirsnis, 19–23 psl.).
 - Mokyklos, norinčios vertinti mokinio ugdymosi poreikius, susiduria su tėvų pasipriešinimu. Nesusitarus su tėvais, pirminis vertinimas mokyklose paprastai neatliekamas, nors tėvai apie tai turėtų būti tik informuojami, taip pat neatliekamas ir specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimas. 35,8 proc. (19) tarnybų nurodė, kad 2024 m. gavo pranešimų iš mokyklų, kurios negalėjo užregistruoti mokinio vertinimui dėl tėvų nesutikimo. Mokyklos beveik nesinaudoja galimybe kreiptis į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą. Tėvų požiūrį dažniausiai bando keisti su vaiku dirbantys pedagogai, tačiau tai užtrunka (1.2.1 skirsnis, 19–23 psl.).

- Mokinių vertinimui pedagoginėms psichologinėms tarnyboms reikalingi medicininiai dokumentai, 85 proc. (45) tarnybų juos gauna iš tėvų. Priklausomumas nuo tėvų iniciatyvos lemia, kad vertinimo procesas užtrunka ir (ar) daroma neigiama įtaka pagrįstam mokinio poreikių vertinimui, jei tėvai dokumentų nepateikia, pateikia ne visus ar ne laiku (1.2.1 skirsnis, 19–23 psl.).
- 88–98 proc. iš 50 tarnybų nurodė, kad specialiesiems pedagogams, logopedams, socialiniams pedagogams, psichologams trūksta adaptuotų, standartizuotų vertinimo instrumentų mokinių vertinimui atlikti. Dėl to tarnybų specialistai naudoja nestandartizuotus, neadaptuotus vertinimo instrumentus. Šių priemonių trūksta 73 proc. (1 560 iš 2 128) mokyklose dirbančių švietimo pagalbos specialistų. Metodiškai pagrįstų vertinimo instrumentų trūkumas riboja galimybes objektyviai įvertinti mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir užtikrinti bendrą vertinimo praktiką skirtingose tarnybose ar mokyklose, atliekant vertinimą iki nukreipimo tarnyboms (1.2.2 skirsnis, 23–26 psl.).
- Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms nėra nustatyta jokių išimčių ar apribojimų dėl specialiųjų ugdymosi poreikių, susijusių su išskirtiniais mokinių gebėjimais, (ne)vertinimo ir pagalbos nustatymo. Trūksta reglamentavimo ir metodikų, todėl tarnybų atstovai neatlieka tokio vertinimo ir mano, kad tai nėra jų atsakomybė, o mokykloms trūksta įrankių tokiems mokiniams atpažinti. Nesant koordinuoto gabių vaikų ugdymo atpažinimo ir poreikių nustatymo, nėra sąlygų teikti reikalingą švietimo pagalbą (1.2.3 skirsnis, 26–29 psl.).

Ne kiekvienam specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui užtikrinamas paskirtos švietimo pagalbos prieinamumas mokyklose

- ✓ Švietimo pagalbos užtikrinimas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, yra esminė sąlyga, garantuojanti jų įtrauktį ir lygiavertes galimybes mokytis bei tobulėti, tačiau šios pagalbos nepakanka:
 - Nustatėme, kad daugiau nei pusei (56 proc., 123 iš 220) mokinių aplankytose mokyklose nebuvo teikiamos visos pedagoginių psichologinių tarnybų rekomenduotos švietimo pagalbos specialistų paslaugos, o 5 proc. mokinių – neteikė jokių. 27 proc. (1 085 iš 3 971) tėvų teigia, kad jų vaikai mokykloje negauna visų reikalingų specialistų pagalbos, todėl 57 proc. (615) iš jų lankėsi pas specialistus už mokyklos ribų. Pagrindinė priežastis, ribojanti švietimo pagalbos prieinamumą mokyklose, – švietimo pagalbos specialistų ir mokinio padėjėjų trūkumas: švietimo pagalbos specialistų trūksta 52 proc. bendrojo ugdymo mokyklų, mokinio padėjėjų – 40 proc., profesinio mokymo mokyklose atitinkamai 75 ir 55 proc. (1.2.2 skirsnis, 23–26 psl.).
 - 30 proc. (18 iš 60) savivaldybių vienam švietimo pagalbos specialistui bendrojo ugdymo mokyklose teko daugiau mokinių nei siekiama (2025 m. – 111, 2026 m. siekis – 108). Savivaldybėse vienam specialistui tenka nuo 60 iki 176 mokinių, o mokyklose – nuo 16 iki 337. Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis, 2024–2025 m. m. 6 proc. (53 iš 859) mokyklų neturėjo nė vieno švietimo pagalbos specialisto. Su specialistų trūkumu susidūrė 91 proc. (19 iš 21) atrinktų savivaldybių, o 45 proc. (46 iš 102) atrinktų mokyklų buvo neužimtų švietimo pagalbos specialistų pareigybių. Pagrindinė priežastis – specialistų (asmenų) trūkumas darbo rinkoje. Trūkstant specialistų, mokyklos (12) kreipėsi į savivaldybes dėl papildomo finansavimo, pirkė specialistų paslaugas (4), kreipėsi į pedagogines psichologines tarnybas (2). Ministerija, siekdama pritraukti specialistų, moka išmokas pedagogikos studijų programų

studentams, skiria tikslines išmokas paskutinio kurso studentams, įsipareigojusiems tam tikrą laiką dirbti mokykloje. Esant specialistų trūkumui, mokiniai negauna visos reikalingos pagalbos, specialistų dėmesio trūksta ir mokytojams, dirbantiems su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais, – tai nurodo 41 proc. (3 977 iš 9 737) mokytojų (2.2 poskyris, 33–39 psl.).

- 2023–2025 m. m. užimtų mokinio padėjėjo pareigybių daugėjo, o vienam padėjėjui vidutiniškai tenkantis bendras specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius sumažėjo (nuo 15 iki 9). 69-iose atrinktose mokyklose vienai mokinio padėjėjo užimtai pareigybei 2025–2026 m. m. teko nuo 1 iki 27 specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių. 88 proc. (8 571 iš 9 737) mokytojų mano, kad mokinio padėjėją turėti naudinga, tačiau pabrėžia jų kompetencijos ir aktyvaus įsitraukimo svarbą. Patys padėjėjai nurodo, kad jiems tenka per didelis mokinių skaičius (pvz., 3–4 mokiniai skirtingose klasėse, 6–8 vienoje klasėje, vienam padėjėjui net keli sudėtingi atvejai), todėl jie nespėja dalyvauti visose pamokose, o mokiniai ir mokytojai lieka be reikalingos pagalbos (2.2 poskyris, 33–39 psl.).
- Nustatėme, kad Švietimo informacinės sistemos rodiklis „Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis“ (atsakinga Nacionalinė švietimo agentūra) turi parodyti realų visų mokyklų pagalbos teikimą, tačiau neaišku, kokių informacijos šaltinių duomenimis jis apskaičiuojamas. To negalėjo paaiškinti nei ministerija, nei Nacionalinė švietimo agentūra, nei Lietuvos įtraukties švietime centras. Nežinant, kokia dalis rekomenduotos švietimo pagalbos buvo faktiškai suteikta, sudėtinga priimti sprendimus dėl švietimo pagalbos užtikrinimo (1.2.2 skirsnis, 23–26 psl.).
- ✓ 76 proc. (16 iš 21) atrinktų savivaldybių 2024 ir 2025 m. taikė specialistų pritraukimo, parengimo ar išlaikymo priemones, dažniausiai finansines. Nepaisant to, Užimtumo tarnybos duomenimis, 2025 m. švietimo pagalbos specialistų ieškojo 1 157 darbdaviai, o darbo ieškančiųjų registravosi beveik 3 kartus mažiau – 428 asmenys. Logopedų laisvų darbo vietų buvo 7 kartus daugiau nei ieškančiųjų. Ministerija, siekdama pritraukti specialistų, moka išmokas studentams. Trijų aukštųjų mokyklų duomenimis, pirmaisiais metais po studijų pagal specialybę įsidarbino 57–83 proc. specialiųjų pedagogų, logopedų, socialinių pedagogų, psichologų. Jos nurodo, kad esant pedagogų trūkumui, dalis pedagoginių studijų studentų įsidarbina dar studijų metu. Po studijų dirbti mokykloje planuoja apie 80 proc. (455 iš 571) į apklausą atsakiusių pedagogikos krypties studentų (2.2 poskyris, 33–39 psl.).
- ✓ Šiuo metu nėra bendros metodikos, kuri reglamentuotų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių pasiekimų vertinimą, todėl sudėtinga objektyviai vertinti individualių jų pažangą. Mokytojai vadovaujasi bendrais vertinimo principais, tačiau 70 proc. (6 800 iš 9 737) mokytojų neaišku, kaip vertinti šių mokinių pasiekimus, todėl vertina įvairiai – dažnai derina žinių ir pastangų vertinimą. 80 proc. (82 iš 102) atrinktų mokyklų ir 74 proc. (7 157 iš 9 737) mokytojų mano, kad tokia metodika reikalinga. Nesant bendro vertinimo, specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai mokyklose gali būti vertinami skirtingai (1.2.2 skirsnis, 23–26 psl.).
- ✓ Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų kvalifikacijos tobulinimui 2025 m. iš viso panaudota 3,9 mln. Eur (duomenys apie įtraukiojo ugdymo sritį nerenkami): 3,5 mln. Eur iš valstybės biudžeto ir 0,4 – iš savivaldybių. 2024–2025 m. m. daugiau nei 70 proc. atrinktų mokyklų mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų dalyvavo mokymuose pagal nacionalines ir ilgalaikes programas įtraukiojo ugdymo srityje ir kituose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (mokymuose, seminaruose, konferencijose),

kurių 80 proc. (653 iš 822) organizavo akredituotos pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo ir kitos įstaigos, turinčios tokią teisę. 79 proc. (1 677 iš 2 128) švietimo pagalbos specialistų nurodė dalyvaujantys reikalinguose mokymuose. Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų kvalifikacijos tobulinimas įtraukiojo ugdymo srityje išlieka prioritetine sritimi iki 2028 m., todėl jiems ir toliau bus organizuojami mokymai (2.3 poskyris, 39–43 psl.).

2. Nors finansavimas didėja, savivaldybių indėlio netolygumai lemia skirtingas galimybes mokiniams gauti švietimo pagalbą

- ✓ Dar ne visos savivaldybės prisideda prie švietimo pagalbos finansavimo, nors bendras savivaldybių įsitraukimas didėja.
 - Bendras finansavimas švietimo pagalbai kasmet augo: 2023 m. – 185,7 mln. Eur, 2024 m. – 233,4, 2025 m. – 287,4. Savivaldybių biudžetų pinigų dalis per šį laikotarpį išaugo nuo 24 iki 31 proc., tačiau jų įsitraukimas išlieka netolygus – 2025 m. vienam mokiniui panaudota nuo 1 iki 648 Eur, o viena savivaldybė pinigų neskyrė. Tai priklauso nuo savivaldybių požiūrio ir finansinių galimybių. Finansavimas iš valstybės biudžeto nuo 2024 m. kasmet didėjo po 14–15 proc., kartu augo ir vienam mokiniui tenkantys švietimo pagalbos pinigai: 2024 m. – 352 Eur, 2025 m. – 408 Eur, 2026 m. planuojama 469 Eur. Pagal 34 pavyzdžius iš 11 atrinktų mokyklų nustatėme, kad vidutiniškai švietimo pagalbai specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui reikėtų 2 kartus daugiau pinigų, nei vidutiniškai skiriama bendrai iš valstybės ir savivaldybės biudžetų. Vertinant pagal specialiųjų ugdymosi poreikių lygius, finansavimo pakanka tik nedidelių poreikių turintiems mokiniams (2.1 poskyris, 30–33 psl.).
 - Papildomai įtraukusis ugdymas finansuojamas vykdant projektus. Viena didžiausių iniciatyvų – „Tūkstantmečio mokyklų“ programa, pagal kurią iki 2026 m. šiai sričiai planuota panaudoti 24 mln. Eur infrastruktūrai, 26,5 mln. Eur – įrangai, priemonėms, kompetencijų tobulinimui, ugdymo veikloms ir tinklaveikiai. Tačiau projektui pasibaigus, nėra numatyta pinigų veiklų tęstinumui. Iki 2027 m. vykdomas 12,7 mln. Eur vertės „Mokinių įvairovei atvirų grupių, klasių sudarymo ir ugdymo organizavimo jose projektas“ (Atvirų klasių projektas), kurio tikslas – sudaryti sąlygas įvairių ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukčiai (ugdytume kartu su mokytoju dalyvauja antrasis mokytojas ir mokytojo padėjėjas). Projekte dalyvavo 57-ių mokyklų 103 klasės, kurios teigiamai vertina šią galimybę. 2026–2028 m. atviroms klasėms ministerija suplanavo kasmet skirti po 3,2 mln. Eur (2.1 poskyris, 30–33 psl.).
- ✓ Valstybės biudžeto pinigais finansuojama švietimo pagalba profesinio mokymo įstaigose, tačiau apie jų panaudojimą nacionaliniu lygiu informacija nerenkama, profesinės mokyklos už juos neatsiskaito. 2024 m. profesinio mokymo įstaigose švietimo pagalbai panaudotų ir skirtų pinigų santykis buvo 121 proc. (7,5 iš 6,2 mln. Eur). Neturint patikimos informacijos apie panaudojamus pinigus, sudėtinga priimti sprendimus dėl švietimo pagalbos profesinio mokymo įstaigose užtikrinimo (2.1 poskyris, 30–33 psl.).

3. Mokiniam užtikrinama galimybė tęsti mokymąsi profesinio mokymo įstaigose

- ✓ Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai renkami profesinio mokymo programas, tačiau didžioji jų dalis po studijų neįsidarbina.
 - 69 proc. (257 iš 370) atrinktų mokyklų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, 2024–2025 m. m. baigusių 10 ir (ar) 12 klasę bendrojo ugdymo mokyklose, kitais metais tęsė mokymąsi profesinio mokymosi įstaigose. Daugiau nei 90 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių baigiamojo kurso mokinių, baigę profesinio mokymo programas, įgijo kvalifikaciją, tačiau apie 70 proc. baigusiųjų neįsidarbina (3 skyrius, 43–47 psl.).
 - 2025–2026 m. m. 75 proc. (33 iš 44) profesinio mokymo įstaigų vykdė modulines profesinio mokymo programas asmenims, neįgijusiems reikiamo išsilavinimo. Pagal šias programas gali mokytis ir specialiųjų ugdymosi poreikių dėl intelekto sutrikimų turintys asmenys. Tokių įstaigų 2024–2025 m. daugėjo (nuo 24 iki 33), padvigubėjo besimokančiųjų (nuo 452 iki 955), daugėjo mokymosi programų (nuo 11 iki 15). Daugiausia mokinių mokėsi virėjo (390) ir dažytojo-tinkuotojo padėjėjo (216) profesijos. Mažiausiai paklausios programos, pvz., kambarių tvarkytojo (3), keramiko padėjėjo (6), pynėjo iš vytelių (12) ir pan., gali neužtikrinti pakankamų įsidarbinimo galimybių šiuolaikinėje darbo rinkoje (3 skyrius, 43–47 psl.).

Rekomendacijos

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

1. Siekiant užtikrinti specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams jų poreikius atliepantį ugdymą ir švietimo pagalbą, diegti atvirųjų klasių modelius:
 - 1.1. atnaujinti kriterijus, kuriuos atitinkančiose pradinio ir pagrindinio ugdymo klasėse privalo dirbti antrasis mokytojas;
 - 1.2. atnaujinti kriterijus, kuriuos atitinkančiose pradinio ir pagrindinio ugdymo klasėse privalo dirbti švietimo pagalbą teikiantis asmuo.
2. Siekiant, kad visose ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose mokiniams būtų užtikrinta švietimo pagalba, pagal mokymo pinigų panaudojimo ir suteiktos švietimo pagalbos analizės rezultatus nustatyti priemonės švietimo pagalbos prieinamumui didinti.
3. Siekiant užtikrinti švietimo pagalbos teikimo stebėseną ir duomenimis pagrįstus politikos formuotojo sprendimus švietimo pagalbos srityje, įpareigoti mokyklas ir sudaryti joms sąlygas Mokinių registre pildyti specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo formas, kuriose būtų fiksuojama kiekvienam mokiniui rekomenduotų švietimo pagalbos specialistų faktiškai mokiniui suteiktos pagalbos apimtis.
4. Siekiant sudaryti sąlygas atpažinti ir ugdyti išskirtinius mokinių gabumus, nustatyti specialiųjų ugdymosi poreikių, kylančių dėl išskirtinių gabumų, atpažinimo, vertinimo mokykloje ir pedagoginėje psichologinėje tarnyboje bei ugdymo pritaikymo priemonės.
5. Siekiant užtikrinti vaikų teisę į išsilavinimą ir švietimo pagalbą, nustatyti mokyklos veiksmų seką tais atvejais, kai tėvai (globėjai, rūpintojai) nesutinka atlikti pirminio

vertinimo, atsisako pasirašyti pirminio ar specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo išvadą, neatvyksta susipažinti su dokumentais arba nereaguoja į mokyklos ir (ar) pedagoginės psichologinės tarnybos kvietimus.

6. Siekiant sudaryti sąlygas kuo objektyviau įvertinti mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir suformuoti išsamias rekomendacijas mokinių ugdymui, papildyti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą panaudojant mokinio sveikatos pažymėjime pateiktą informaciją.
7. Siekiant objektyvaus ir tolygaus specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių pasiekimų vertinimo visoje šalyje, parengti mokytojams skirtą programą mokinių ugdymosi poreikiams atpažinti ir pritaikyti įvairių galių ir gebėjimų mokiniams individualios pažangos stebėjimo įrankius (numatant vertinimo formas).
8. Siekiant, kad informacija apie mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius laiku pasiektų mokyklas ir leistų pasirengti teikti švietimo pagalbą ir formuoti klases, suteikti galimybę mokykloms su informacija apie nustatytus naujai priimamų mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius susipažinti anksčiau nei rugsėjo 1 d.
9. Siekiant, kad visose profesinio mokymo įstaigose mokiniams būtų užtikrinta švietimo pagalba ir politikos formuotojas galėtų priimti reikiamus sprendimus, vertinti pedagoginės psichologinės tarnybos rekomenduotos ir mokyklų faktiškai mokiniui suteiktos švietimo pagalbos apimtį.
10. Siekiant, kad asmenims, turintiems intelekto sutrikimų, būtų prieinamos į šiuolaikines tendencijas ir praktinių kompetencijų įgijimą orientuotos profesinio mokymo programos, pagal darbdavių ir darbo rinkos poreikius inicijuoti Lietuvos kvalifikacijų sandaros (LTKS) II lygio kvalifikacijų aprašų peržiūrėjimą ir papildymą įtraukiant naujas kvalifikacijas.

Lietuvos įtraukties švietime centrui

11. Siekiant, kad visų pedagoginių psichologinių tarnybų ir mokyklų švietimo pagalbos specialistai galėtų vienodai vertinti mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius:
 - 11.1. sukurti ir įdiegti vaiko pedagoginio psichologinio vertinimo proceso standartą;
 - 11.2. įsigyti / parengti vaiko pedagoginio psichologinio vertinimo instrumentus.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (48 psl.). Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.